

Wat neem je mee als er brand uitbreekt?

‘Tante Rie leerde mij mijn hoofd boven water houden’

Richard: ‘Ik heb sinds mijn negende jaar een metalen kistje waar ik allerlei herinneringen in bewaar. Er zit van alles in: van een liefdesbrief van mijn vrouw tot mijn eerste vlieglichet. Misschien wel het kostbaarste voorwerp in dit kistje is mijn zwemdiploma. Dat diploma had ik nooit gehaald zonder tante Rie. Ik ontmoette tante Rie toen ik acht jaar was. Je zou kunnen zeggen dat ze mijn leven heeft gered.

Ik heb nogal een chaotische jeugd gehad. Mijn moeder had een café waar ze veel werkte en ze liet mij en mijn broer en zus vaak aan ons lot over. Toen we nog klein waren, werden mijn broer, zus en ik vaak na school in het magazijn van het café gezet. Daar bleven we dan na school, tussen de kratten en de flessen drank, totdat we 's avonds naar huis gingen. Op mijn achtste liep ik dan samen met mijn broer van tien en mijn zus van negen van het café naar huis. Omdat mijn ouders gescheiden waren, was er niemand thuis en bleven we tot een uur of twee 's nachts wakker. We hadden vanaf onze woning uitzicht over de straat en als we de lichten van mijn moeders auto zagen, gingen we snel naar bed.

Thee met een chocolaatje
Vlak bij het café was een hofje met kleine knusse huisjes waar alleenstaande vrouwen woonden. Ik besloot daar eens aan te bellen om te vragen of ik hooftdames kon doen. Ik heb het geluk gehad dat ik bij tante Rie schapen voor iemand kon doen. Ik heb het geluk gehad dat ik bij tante Rie aanbelde. Zij nodigde mij uit voor een kopje thee met een chocolaatje. Ze was toen rond de 55 jaar en werkte als administratief medewerker bij een grote chocoladefabriek. Na dat eerste kopje thee ging ik regelmatig bij haar op bezoek. Ik vond bij tante Rie de warmte en aandacht die ik thuis niet kreeg.

Zwemles met tante Rie
Een paar jaar eerder, ik zal vijf of zes jaar zijn geweest, was ik in de gracht gevallen. Ik kon niet zwemmen en op het geschreeuw van mijn broer Stefan kwam een omstander af die mij net op tijd uit het water viste. Ik had veel water binnengekregen en dit avontuur leverde mij een fikse longontsteking en bacteriële infectie op, waardoor ik zelfs een tijdje in quarantaine in het ziekenhuis moest blijven. Op een van de theebezoekjes bij tante Rie vertelde ik dat eens in het water was gevallen en niet kon zwemmen. Tante Rie besloot daar eens in het water was gevallen en niet kon zwemmen – want wat aan te doen, en zonder toestemming te vragen aan mijn moeder – gaf ze mij op als je het iemand niet vraagt, kan diegene ook niet weigeren – gaf ze mij op voor zwemles. Samen met tante Rie ging ik vervolgens elke week naar zwemles. Vol trots zei ik tegen de andere kinderen dat tante Rie mijn moeder was. Na het halen van mijn zwemdiploma vertelde tante Rie aan mijn moeder over de zwemlessen.

Ik moest meteen van zwemles af, omdat mijn moeder geen bemoeienis en liefdadigheid van anderen wilde. Maar in ieder geval kon ik nu zwemmen en dat was waar het tante Rie om ging. Sindsdien ben ik nooit meer in het water gevallen, maar als dat was gebeurd, kon ik dankzij tante Rie mijn hoofd boven water houden.

Naar het internaat
Inmiddels had mijn moeder een nieuwe vriend gekregen: Peter. Peter was een afschuwelijke stiefvader. Hij schreeuwde tegen ons, sloeg ons en riep dat we nergens goed voor waren. In tegenstelling tot mijn broer en zus ging ik tegen hem in en gaf hem een grote mond terug. Hij vond mij daarom een lastpak en op mijn elfde werd ik naar een internaat voor moeilijk opvoedbare kinderen gestuurd. Hierdoor zag ik tante Rie minder, want ook in de weekenden en vakanties verbleef ik vaak op het internaat. Ik nam mijn metalen kistje met kostbaarheden mee naar het internaat en kreeg een foto van tante Rie mee voor in mijn metalen kistje.

Vaderfiguur
Achteraf kan ik zien dat ik daar helemaal niet hoorde. Ik was niet ‘moeilijk opvoedbaar’, maar ik had niet zoals ieder kind aandacht en liefde nodig. Gelukkig zo naar verlangde. Inmiddels is tante Rie in de negentig. Ze is een ongeïntelijde zo naar verlange. Inmiddels is tante Rie in de negentig. Ze is een ongeïntelijde zo naar verlange. Inmiddels is tante Rie in de negentig. Ze is een ongeïntelijde zo naar verlange.

Eigen gezin
Tijdens mijn werk als verpleger werd ik verliefd op mijn collega Gesina. We trouwden en kregen twee kinderen. Ik heb nu het gezin waar ik als kind zo naar verlangde. Inmiddels is tante Rie in de negentig. Ze is een ongeïntelijde zo naar verlange. Inmiddels is tante Rie in de negentig. Ze is een ongeïntelijde zo naar verlange.

Tijdens het maken van dit verhaal overleed tante Rie op 96-jarige leeftijd. Richard is tot het laatste toe met haar in contact gebleven.

‘Vol trots zei ik tegen de andere kinderen dat tante Rie mijn moeder was’

Richard van der Pols.
Tijger en vlammen bij staking.
Stuif op voor kinderen.
Inhoud ‘In Case of Fire’:
het zwemdiploma van de
overleden tante Rie.
Het is een replica.

De achterkant van een van de koffer-kijkkasten van In Case of Fire, met het verhaal van klusjesman Richard van der Pols.

Al jaren liep Ingrid van der Geest rond met een plan om een serie bijzondere verhalen te presenteren op de Dutch Design Week. Vanaf vandaag is het zover. Haar *In Case of Fire* staat in de bibliotheek van Eindhoven.

TEKST **GITTE BRUGMAN**
FOTO'S **ERIKJAN KOOPMANS**

Ingrid van der Geest (rechts op de foto) en Louise Cohen uit Leeuwarden staan op de Dutch Design Week. In de bibliotheek van Eindhoven presenteren zij hun *In Case of Fire*: houten kijkdozen op dunne pootjes met in elk van hen een voorwerp én een bijzonder verhaal. „Onze koffers zijn geluksvergroters”, zeggen ze.

Terwijl ‘geluk’ niet meteen de grondslag voor het project vormt. Eerder het tegendeel. Van der Geest was nog maar een baby toen in het bedrijfspand naast het huis van haar ouders brand uitbrak. „Het licht viel uit. Mijn moeder ging kijken en toen ze de deur van het gebouw opende, sloegen de vlammen haar tegemoet. Mijn moeder is toen met mijn zusje en mij het huis ontvlucht.”

Hoewel het bedrijfspand uitbrandde, bleef het woonhuis gespaard. „Maar mijn moeder had sindsdien een panische angst voor vuur.” De kleine Ingrid mocht nooit kaarsjes aansteken. En zodra een van de kinderen 6 jaar werd, hoorde daar een ritueel bij. „We mochten dan, naast een lopende kraan, een lucifer afsteken. ‘Houd ’m maar zo lang mogelijk vast’, zei mijn moeder dan.” Om haar kind de hitte te laten voelen en ontzag voor vuur in te boezemen.

Toen Van der Geest ging studeren en op kamers ging wonen, wist ze niets van brandpreventie. Ze liet weleens de inhoud van een pan aanbranden, en in het studentenhuus waren geen rookmelders of brandladders. Haar vriendin Claudia raadde haar aan: leer jezelf trucjes aan, bijvoorbeeld pannen meteen van het vuur halen na het koken.

„Een week of wat later kwam ik voor het eerst bij haar thuis, en daar stond een koffertje naast de voordeur. ‘Dat is hoe ik omga met de angst voor brand’, zei ze. In het koffertje zaten spullen die ze beslist wilde kunnen redden.”

Vijftien jaar geleden stierf Claudia aan

MS. Van der Geest schiet vol als ze erover praat, en moet even pauzeren. „Ik heb een paar spullen van haar. Dat zijn dode dingen, maar die betekenen veel voor mij...” Tijdens een bezoek aan de Dutch Design Week sprong er een vonk over. Ze herinnerde zich het koffertje en vroeg zich af wat ze er zelf in zou doen. Wat anderen zouden meenemen *in case of fire*?

HET ZWEMDIPLOMA VAN RICHARD

De eerste die ze de vraag stelde, was haar klusjesman Richard van der Pols. „Hij bleek al een koffertje te hebben! Met onder meer liefdesbrieven van zijn vrouw, maar ook zijn zwemdiploma. Daar ging een bijzonder verhaal achter schuil. Zijn alleenstaande moeder had hem in zijn jeugd vaak verwaarloosd en een buurvrouw, tante Rie, ving hem dan op. Ze gaf hem eten of regelde schoenen voor hem. Nadat hij een keer bijna was verdronken, nam zij hem mee op zwemles. De twee hebben hun leven lang contact gehouden.”

In Case of Fire 4, met het paspoort van de Colombiaanse Beto Baquero, die in Nederland ontdekte dat mensen hier homoseksualiteit als iets normaal beschouwen, terwijl hij zijn geaardheid in eigen land verborgen hield.

LEEUWARDER GUERRILLA-ACTIE OP DUTCH DESIGN WEEK

Zo is er het verhaal van horecaondernemer Baukje de Vries, die ook alles verloor in een brand. Een klein gouden zeiltje herinnert haar eraan dat ze altijd een andere koers kan varen. Roose Vromans kreeg van haar grootmoeder een joodse kandelaar, die haar moedige overgrootmoeder kreeg van onderduikers die ze opving. Van der Geest: „Het zijn verhalen van mensen die iets voor de ander hebben betekend. Verhalen van veerkracht, geluk, liefde. Over dat wat ons verbindt.”

Daarom wil Van der Geest de verhalen delen. Om mensen aan te zetten na te denken over wat er wérkelijk toe doet. Ze maakte een website: incaseoffire.nl. „Dit was mijn afstudeerproject aan de Storytelling Academy.” Maar ze wilde er graag mee op de Dutch Design Week staan. „Dat was een stille wens, maar toen ik die eindelijk een keer hardop uitsprak tegen een vriendin, zei die: dan moet je er ook met design staan!”

WOEST AANTREKKELIJK

Dus ging ze op zoek naar een vormgever. „Het lag zo voor de hand dat ik bij Louise uitkwam!” De twee vrouwen volgen elkaars werkzaamheden al bijna twintig jaar. En hoewel ze beiden in Leeuwarden wonen, hadden ze elkaar nog nooit ontmoet.

Van der Geest: „Louise heeft als motto dat ze iets ‘woest aantrekkelijk’ wil maken.” Cohen (onder meer bekend van de *Upcycle Collection* van Estafette): „Dat is de enige manier om iemand ergens voor te interesseren, als iets er aantrekkelijk uitziet.”

Cohen kwam terecht in een ‘likkebaardende situatie’, zegt ze. „Ingrid had al geïnvesteerd in de interviews, in polaroids van de verhalenvertellers, de site was al heel mooi. Ik kwam in de positie dat ik het gevoel tastbaar mocht maken.”

Al pratend en schetsend kwam ze

met het idee voor kofferkijkdozen. De houten kisten hebben elk een andere kleur vanbinnen. Een kleur die past bij het voorwerp, het verhaal en de persoon die dat vertelt. De handvatten zijn allemaal afkomstig van oude koffers.

LOPEND VUURTJE

Ze kozen voor populierenhout, omdat dit een vlammend patroon heeft. Alle pootjes zijn beschilderd met een subtiel vlammenpatroon, en de tekst van de verhalen is in het hout gebrand. Cohen: „Dat was een idee van Robbin van Nek, ontwerper van de website.”

Aan de koffers hangen labels met een portretfoto en een QR-code naar de podcast. Van der Geest: „Je hoort eerst de persoon zelf, die zich introduceert en daarna leest iemand anders het verhaal voor.” Voor de bijbehorende podcast heeft Linze Valk de muziek gecomponeerd.

In Eindhoven staan zeven koffers, en er zijn er nog drie in de maak. Van der Geest regelde zelf de plek, want de organisatie vond dat haar project niet paste in het thema ‘future of design’. „Maar het moest nu. Dan maar guerrilla.”

In beide weekeinden van de Dutch Design Week (19 en 20, 26 en 27 oktober) is Van der Geest in de bibliotheek aanwezig. Cohen is er het eerste week-einde ook. De officiële openingshandeling bestaat uit een ‘lopend vuurtje’. „Een aanzet om ook na te denken over wat er in jouw koffertje zou gaan.”

***In Case of Fire* is te zien op de Dutch Design Week, 19 t/m 27 oktober in Eindhoven.**

- incaseoffire.nl
- ddw.nl
- louisecohen.nl

Dutch Design Week op tv

Kan design vooruitgang forceren? Dat is de vraag waarmee Nadia Moussaid op pad gaat in het VPRO-programma *Wat kan design voor ons doen?*. Tijdens de Dutch Design Week praat ze met Nederlandse ontwerpers op zoek naar oplossingen voor grote kwesties. Tussen 21 en 25 oktober komen achtereenvolgens voedsel, inclusiviteit, kleding en kolonialisme aan bod. Het programma is dagelijks te zien rond 22.30 uur op VPRO, NPO3 en NPO Start.

• vpro.nl/dewereldvandutchdesign